

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ**

**Матеріали всеукраїнського
науково-практичного семінару**

**Структура особистості обдарованої
дитини у віковому вимірі**

(збережена авторська стилістика, орфографія і мова)

20 жовтня 2010 р.
м. Київ

Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Структура особистості обдарованої дитини у віковому вимірі» 20 жовтня 2010р. м.Київ

У збірнику представлені матеріали обговорення теоретико-історичні дані про структуру особистості та її творчого потенціалу у віковому вимірі; розглянуто структуру особистості як основу особистісного підходу у психології та педагогіці в умовах особистісно орієнтованого навчання та виховання обдарованих дітей та підлітків; організацію психолого-педагогічного супроводу розвитку і самоактуалізації обдарованої молоді та сучасні методи роботи з обдарованими дітьми: консультування і психотерапія обдарованої особистості на основі врахування структури її властивостей.

Для науковців, аспірантів, педагогів, психологів та керівників навчальними установами.

Відповідальні за випуск:

Упорядники – Щелко В.О., Слинькова Т.В.

Збір статей та координаційна робота – Русова В.В., Щелко В.О.

Дизайн –Щелко В.О.

Технічний дизайн обкладинки- Соколова О.

©Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2010

Муранова Наталія Петрівна
директор Інституту
доуніверситетської підготовки
Національного авіаційного університету
м. Київ

ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО СТУДЕНТА В ІНСТИТУТІ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

В статті автор ділиться опытом практичної діяльності по підготовці слухачів на курсах в Інституті доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету – будучими його студентами. Розповідає о том, як педагогічний колектив усовершенствує свою преподавательську діяльність.

Ключевые слова: модель личности, мотив, интеграция, технологии, проблемный метод обучения, дидактические игры.

In this article author shares the experience of practice with the listeners of the courses of Pre-university Training Institute of National Aviation University, i.e. future students of NAU. She explains how the pedagogical staff improves their training activity.

Key words: model of personality, motive, integration, technology, problem method of teaching, educational games.

Сьогодні, будь-яка навчальна програма середнього (старша ланка) чи вищого навчального закладу має професійну спрямованість і передбачає загальний розвиток особистості. Саме у цьому віці формується інтелект особистості. Тому вважається, що в цьому періоді дуже важливим є вибір моделі формування особистості, запропоновані вченими різних галузей: психологами, педагогами, соціологами, біологами, філософами тощо.

Вперше таку модель запропонував великий чеський дидакт Я.А. Коменський, використавши порівняння зі світу природи і техніки. Ще у XVII столітті він писав: «... необхідно бажати, щоби метод людської освіти став механічним, тобто прописним і визначеним, щоби все, чому будуть навчатися, вчитися і що будуть робити, не могло не мати успіху, як це буває у добре виготовленому годиннику, возі, пароплаві, млині та іншій зробленій для руху машині» [4].

З цією метою необхідно формувати цілі вищої освіти саме з описання бажаного духовно-морального вигляду випускника ВНЗ як активного члена демократичного суспільства.

Метою статті є показати навчальну діяльність в Інституті доуніверситетської підготовки (ІДП) Національного авіаційного університету (НАУ).

С.Л. Рубінштейн розглядає особистість як «суб'єкт життя», усвідомлюючий себе, світ, що змінює його. Отже можливо передбачити модель особистості в її відношенні до світу, суспільству, самому собі. Дивись малюнок 1 [1].

Мал.1. Модель особистості

Вибір такої послідовності формування цілей не означає, що ми повинні відмовитися від тези, за якою саме особистість відіграє важливу роль у цьому процесі.

Відносно суспільства можемо стверджувати, що особистість в ньому має володіти духовно-моральними якостями такими як: міцне здоров'я (вести здоровий образ життя), патріотизм (любити свою країну), працелюбство (бути професіоналом своєї справи).

Щодо світу природного і рукотворного можемо назвати такі якості: повага до прав і свобод людини, любов до оточуючого середовища, сім'ї, інтегрування у міжнародну спільноту та її вдосконалення.

Світ праці передбачає отримання високої кваліфікації, отримання глибоких і міцних знань, вмінь та навичок, інтеграцію у національну та світову культуру.

Виходячи з вищезазначеного, можемо висловити, що для реалізації цієї моделі особистості важливим компонентом її становлення є мотивація особистості до навчання. Одним із засобів, що сприяє виникненню внутрішньої мотивації є проблемність навчання, яка повинна бути присутньою протягом всього курсу навчання, тому що без проблем неможливо навчатися діяльності [2].

У 80-ті роки ХХ століття середня освіта була найбільшим авторитетом у питаннях вибору учнями старших класів майбутньої професії. Сьогодні таким флагом для старшокласників є ринкова економіка, інтеграція України у світове співтовариство. Основним мотивом вступу до вищого навчального закладу на сьогодні є здібності і нахили особистості, і це пов'язано з виникненням спеціалізованих навчальних закладів таких як ліцеї, гімназії (різної форми власності), які у свою чергу створилися на базі вищих навчальних закладів з метою підготовки майбутніх студентів цього ВНЗ.

Одним із таких середніх загальноосвітніх навчальних закладів є Авіакосмічний ліцей, а також створені постійно діючі підготовчі курси при ІДП НАУ.

При зарахуванні учнів на навчання в Інститут доуніверситетської підготовки проводиться анкетування з метою виявлення їхньої мотивації, щодо обраного шляху отримання поглиблених знань з певних навчальних дисциплін, що у подальшому дасть можливість зробити правильний вибір щодо вступу в НАУ. Наведемо приклад таких анкет.

*Що вплинуло на Ваш вибір вступу до НАУ?
(можливо вибрати декілька позицій)*

1. Особисті здібності, нахили
2. Поради батьків
3. Перспективи працевлаштування.....
4. Імідж університету
5. Можливість вступу до ВНЗ
6. Високий рейтинг ВНЗ
7. Інтерес до професії
8. Важко відповісти
9. Інше

Переважає більшість опитуваних ставлять: на перше місце – високий рейтинг ВНЗ (47%); на друге – інтерес до професії (42%); на третє – перспективи працевлаштування (24%); на останньому місці – можливість вступу до ВНЗ (4,6 %).

А на питання в анкеті «Що впливає на Ваш вибір майбутнього місця роботи?» отримуємо такі результати: заробіток відповідає в середньому – 79%; можливість самореалізуватися – 48,8%; робота до душі – 43%; престижність роботи, посади – 39%; відповідність отриманій професії – 21%; важко відповісти – 2,1%.; інше – 1,9% (опитувані мали можливість відмітити декілька позицій).

Ці результати свідчать про те, що педагогічний колектив Інституту обрав правильну стратегію діяльності. У ньому працює висококваліфікований професорсько-викладацький склад Національного авіаційного університету. Кожного року ми навчаємо близько 2,5 тис. абітурієнтів, більшість яких потім стають студентами НАУ та інших вищих навчальних закладів України.

Професорсько-викладацький склад чітко розуміє, що Україна інтегрується у світову спільноту, розвиває ринкову економіку, що створює конкуренцію на ринку освітніх послуг, особистість у цих умовах виступає активним суб'єктом на ринку праці, які можуть продемонструвати свій головний капітал – високу кваліфікацію. Тому керівництво Інституту чітко розуміє поставлені завдання державою, суспільством та світовою спільнотою.

Виконуючи Закон України «Про освіту» колектив Інституту доуніверситетської підготовки має широкі можливості у розробці і затвердженні навчальних програм та планів для якісного забезпечення навчального процесу, поточного контролю успішності, у виборі оцінок, норм, порядку і періодичності проміжного тестування слухачів підготовчих курсів.

Викладачі постійно працюють над створенням навчально-методичних посібників, які відповідають вимогам часу, серед яких найкращими є:

1. Ломонос Л.М., Муранова Н.П., Гадалін С.І. Тригонометричні рівняння, нерівності та їх системи: Навч. посібник. – К.: Книжкове видавництво НАУ, 2006. – 148 с.
2. Муранова Н.П., Мазур К.І., Мазур О.К., Мазур О.К. Алгебра. Збірник тестових задач для вступників до вищих навчальних закладів: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. – 288 с. (Гриф МОН України)

3. Муранова Н.П. та ін. Усна математика на вступних випробуваннях у вищих навчальних закладах: навч. посібник. – К.: НАУ, 2007. – 808 с. (Гриф МОН України)
4. Муранова Н.П., Бевз В.Г., Баришовець П.П. Геометрія: Навч. посібник. –К.: Видавництво Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2008. – 176 с.
5. Ломонос Л.М., Мамчук В.І., Муранова Н.П. Вибрані питання математики: Навч. посібник. – К.: Видавництво НАУ «НАУ-друк», 2008. – 128 с.
6. Муранова Н.П., Мазур К.І., Мазур О.К., Мазур О.К. Геометрія. Збірник тестових задач для вступників до вищих навчальних закладів: Навч. посібник. – К.: Видавництво Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2009. – 136 с. (Гриф МОН України)
7. Кузнєцова О.Я., Муранова Н.П. Фізика: Навч. посіб. У 2 ч. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 620 с. (Гриф МОН України)

Для посилення мотивації слухачів підготовчих курсів викладачі використовують «активні» методи і форми навчання. До більш характерних і широко застосовуваних «активних» методів навчання є евристичні бесіди, проблемне навчання, дидактичні (ділові, рольові тощо) ігри, тестові методики, інформаційні технології навчання.

Для мотивації навчання відбувається передача учням таких функцій, які вони можуть використовувати як у навчальному процесі так і для самостійної роботи. Основою для цього слугують праці видатних вчених Ш.А. Амонашвілі, В.К. Дьяченка, І.П. Іванова, В.Ю. Кричевського, А.С. Макаренка, С.Т. Шацького та ін.

Так як Україна ввійшла до Болонського процесу, ми намагаємося привчати слухачів до самостійної роботи, тому у навчанні привелює проблемний метод. Пропонується дидактична система, педагогічна технологія, що включає різноманітні методи і методичні прийоми навчання, які забезпечують слухачів міцними знаннями і формують усвідомлені знання та вміння, навички самостійної пізнавальної і практичної (перш за все пошукової, продуктивної) діяльності, розвиток їх здібностей, логічного і творчого мислення. Проблема ситуація розглядається нами, як важлива умова розвитку логічного мислення для майбутньої професійної діяльності.

Не менш вагомими технологіями, які використовують викладачі Інституту доуніверситетської підготовки є дидактичні ігри, що у такому закладі проводяться, як правило, з метою повторення, закріплення і перевірки засвоєння вивченого матеріалу. До таких відносяться змагання типу «Хто швидше?», «Хто точніше?», «Технічні бої», турніри «Що? Де? Коли?», технічні КВК, вікторини: «Технічне доміно» тощо. Ці та інші дидактичні ігри підвищують пізнавальну діяльність слухачів, що пов'язані з великими можливостями застосовувати отримані знання на практиці.

Важливу роль у процесі підготовки слухачів до вступу в НАУ відіграють основні види контролю знань та вмінь з навчальних дисциплін (вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий). З точки зору змістовної діяльності навчального процесу, зазначимо, що рубіжний контроль відображається в реалізації модульно-рейтингового контролю, як контролю знань слухачів після

вивчення логічно завершеної частини навчальної програми. Отже, при складанні завдань модульних контрольних робіт викладачі орієнтуються на зміст посеместрових частин програми з урахуванням трирівневої системи оцінювання.

Проаналізуємо та порівняємо результати вхідного та рубіжного контролю рівня знань та вмінь слухачів підготовчих курсів з навчальних дисциплін: українська мова та література, історія України, біологія.

Рівні знань та вмінь: Н – низький; С – середній; Д – достатній; В – високий.

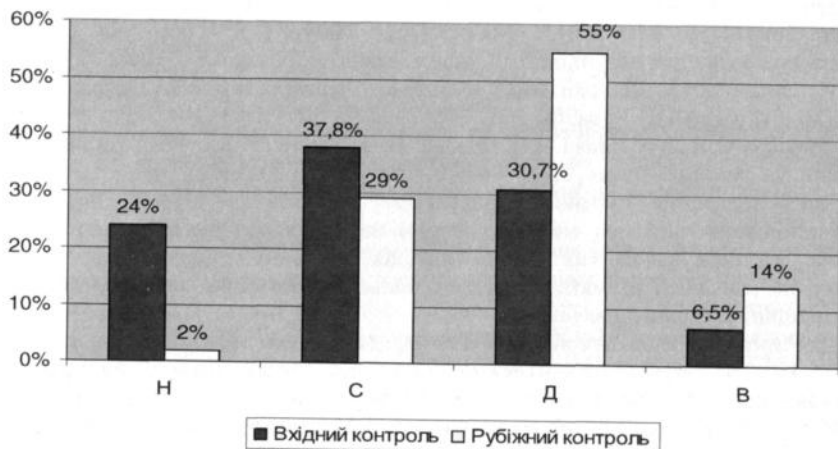

Рис. 1. Порівняльна характеристика рівня знань та вмінь слухачів з української мови та літератури

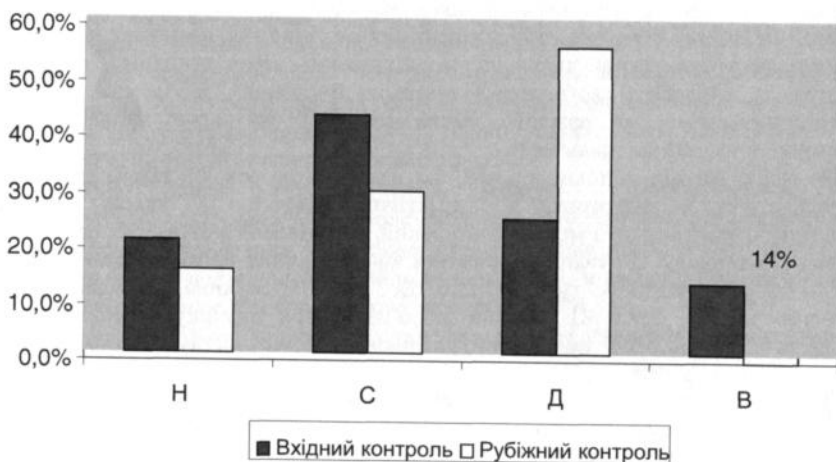

Рис. 2. Порівняльна характеристика рівня знань та вмінь слухачів з історії України

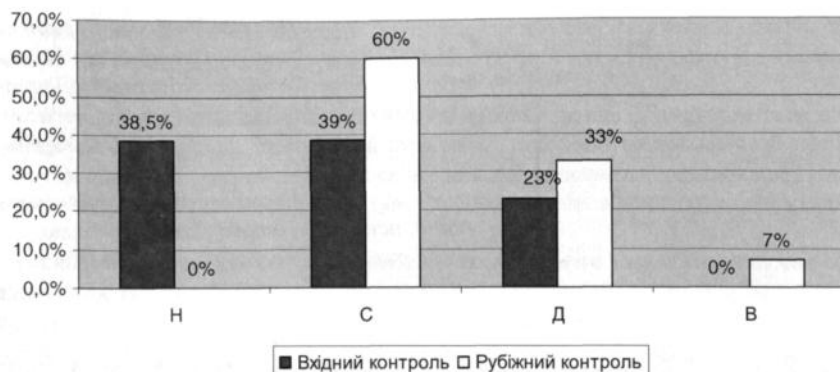

Рис. 3. Порівняльна характеристика рівня знань та вмінь слухачів з біології

Рисунки 1, 2, 3 свідчать про зниження низького та середнього рівнів знань, вмінь та підвищення достатнього і високого, що є результатом застосування навчальних методик притаманних специфіці навчання на підготовчих курсах ІДП.

Спостереження за слухачами, які стали студентами НАУ, свідчать, що вони швидше адаптуються до нового статусу (студента) і мають кращі показники якості у навчанні за кредитно-модульною системою.

Таким чином, можна вважати, що навчання на підготовчих курсах в ІДП дає позитивні результати, як у подальшому навчанні в НАУ за різними спеціальностями, так і у правильності вибору майбутньої професії.

Література:

1. Татур Ю.Г. Высшее образование: методология и опыт проектирования. Учебно-методическое пособие. – М.: Университетская книга; Логос, 2006. – 256 с.
2. Артемчик Г.І., Попович В.В., Січкаренко Г.Г. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку: Монографія. – К.: Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Скакун В.А. Основы педагогического мастерства: учебное пособие. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-А, 2008. – 208 с.
4. Коменский Я.А. Великая дидактика. –М.: Изд-во Шалвы Амонашвили, 1996. – 236 с.